

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 6. oktober 2021
Kontor: Formueretskontoret
Sagsbeh: Emma Saugmandsgaard
Øe
Sagsnr.: 2021-709-0291
Dok.: 2076590

KOMMENTERET OVERSIGT over

delbetænkning II om gennemførelse af visse dele af direktivpakken New Deal for Consumers (betænkning nr. 1577) og forslag til lov om ændring af forbrugeraftaleloven og aftaleloven

1. Høringen

Delbetænkning II (nr. 1577) om gennemførelse af visse dele af direktivpakken New Deal for Consumers (moderniseringsdirektivet) og et separat forslag til lov om ændring af lov om forbrugeraftaler og lov om aftaler og andre retshandler på formuerettens område har i perioden fra den 12. juli 2021 til den 23. august 2021 været i parallel høring.

Udvalgets lovforslag og det supplerende lovforslag vil blive fremsat i ét samlet lovforslag, og bemærkningerne til de to høringer behandles samlet i dette høringsnotat.

2. Høringssvarene

Lovforslagene har været sendt i høring hos følgende organisationer og myndigheder m.v.:

Vestre Landsret, Østre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, samtlige ministerier, Advokatrådet, Advokatsamfundet, Andelsboligforeningens fællesrepræsentation (ABF), APPLiA Danmark, AutoBranchen Danmark, Autobranchens Handels- og Industriforening (AUTIG), Boxer

TV ApS, Business Danmark, Canal Digital Danmark A/S, Coop A/S, Copenhagen Business School (Juridisk Institut), Dagrofa, Danmarks Teaterforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Boldspil-Union, Dansk Byggeri, Dansk Detail, Dansk Energi, Dansk Erhverv, Dansk Fitness & Helse Organisation (DFHO), Dansk Fjernvarme, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Industri, Dansk Inkassobranche, Dansk Internet Forum, Dansk IT, Dansk Kennel Klub, Dansk Kredit Råd, Dansk Markedsføring, Dansk Teater, Danske Advokater, Danske Annoncører og Markedsførere, Danske Forlag, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI), Danske Mediedistributører, Danske Medier, Danske Regioner, Danske Zoologiske Haver og Akvarier, Datatilsynet, De Danske Bilimportører, De Frie Energiselskaber, De Samvirkende Købmænd, Den Danske Dommerforening, Den Danske Dyr lægeforening, Den Sociale Retshjælps Fond, Det Finansielle Ankenævn, Digitaliseringsstyrelsen, Discovery Network Danmark, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Dyrenes beskyttelse, Dyreværnet, Erhvervsstyrelsen, Evida, Experian A/S Danmark, Falck A/S, Finans Danmark, Finans og Leasing, Forbrugerklagenævnet, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet Tænk, Forenede Danske Antenneanlæg, Forenede Danske Motorejere (FDM), Foreningen for Platformsøkonomi i Danmark (FPD), Forsikring og Pension, Forsyningstilsynet, Franchise Danmark, FSR – danske revisorer, HK Landsklubben, Danmarks Domstole, IT-Branchen, Kommunernes Landsforening (KL), Kreativitet & Kommunikation, Københavns Retshjælp, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landbrug & Fødevarer, Nordic Entertainment Group, Optikerforeningen, PostNord Danmark, Radius, Elnet, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigsombudsmanden i Grønland, Rigsombudsmanden på Færøerne, Rigspolitiet, Salling Group, SEGES Heste, SikkerhedsBranchen, SMV Danmark, Stofa, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), TDC Group, TEKNIQ, Installatørernes Organisation, Teleindustrien, Telenor A/S, Telia, TV2 Danmark A/S, Viasat, Wao, Ørsted, Aalborg Universitet (Juridisk Institut), Aarhus Retshjælp og Aarhus Universitet (Juridisk Institut).

Der er modtaget høringsvar fra:

Vestre Landsret, Østre Landsret, byretterne, Advokatrådet, Advokatsamfundet, BilBranchen, Danmarks Teaterforeninger, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Bilbrancheråd, Dansk Energi, Dansk Erhverv, Dansk Fjernvarme, Dansk Industri, Dansk Vand- og Spildevandsforening, Danske Advokater, Danske Medier, Digitaliseringsstyrelsen, Domstolsstyrelsen, Erhvervsstyrelsen, Finans Danmark, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet Tænk, Forenede Danske Motorejere (FDM), Forsvarsministeriet, Kommunernes Landsforening (KL), Kulturministeriet, Ministeriet for Fødevarer,

Landbrug og Fiskeri, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, SikkerhedsBranchen, Skatteministeriet, SMVdanmark og Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Følgende har meddelt, at de ikke ønsker at afgive bemærkninger:

Vestre Landsret, Østre Landsret, byretterne og Dansk Arbejdsgiverforening.

Følgende har ikke haft bemærkninger til lovforslaget:

Danmarks Teaterforeninger, Dansk Bilbrancheråd, Digitaliseringsstyrelsen, Domstolsstyrelsen, Finans Danmark, Forenede Danske Motorejere (FDM), Forsvarsministeriet, Kommunernes Landsforening (KL), Kulturministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Skatteministeriet og Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringssvar. Justitsministeriets kommentarer til høringssvarene er anført i *kursiv*.

Bemærkninger af generel politisk karakter samt forslag og bemærkninger, der ikke vedrører delbetænkningen med udvalgets lovudkast eller det supplerende lovforslag indgår ikke i høringsoversigten.

2.1. Generelle bemærkninger

Dansk Industri støtter totalharmonisering i EU på forbrugerrettens område for at sikre en passende høj forbrugerbeskyttelse på tværs af grænserne og samtidig sikre et effektivt indre marked med lige konkurrencevilkår for de erhvervsdrivende. Dansk Industri er derfor generelt imod udnyttelse af valgmuligheder i direktivet, som indfører danske særregler. Nationale særregler på dette område underminerer det indre marked og øger generelt omkostningerne for både erhvervsdrivende og forbrugere. Det anføres, at det kan koste ordrer, vækst og arbejdspladser i Danmark og give forbrugerne et mindre udvalg og højere forbrugspriser. Det bemærkes endvidere, at ensartet fortolkning og håndhævelse, herunder sanktionering, af EU-reglerne er nødvendige elementer, hvis der reelt skal sikres lige forbrugerbeskyttelse og konkurrencevilkår i EU. Dansk Industri bemærker desuden, at medlemslandene har en vis fleksibilitet ved implementering af EU-direktiver, og at der eksisterer en forpligtelse til at sikre, at loven hænger sammen med øvrig national regulering, og at loven er klar for dem, der skal anvende loven, herunder virksomheder og forbrugere. Hertil ønsker Dansk Industri at gøre

opmærksom på, at visse af lovændringerne, der er foreslået på baggrund af EU-Kommissionens åbningsskrivelse, vil gøre loven mindre klar og læsevenlig eller påvirke retssikkerheden negativt.

Dansk Erhverv bakker generelt op om betænkningen, men anfører, at de fortsat tilslutter sig udvalgets mindretal på visse områder.

Dansk Energi anerkender, at forbrugeraftaleloven skal omfatte alle markeder, hvorpå der indgås forbrugeraftaler, men bemærker tillige, at der med lovforslaget illustreres en række udfordringer på områder med anden forbrugerrettet sektorregulering, herunder navnlig energimarkederne.

Danske Advokater støtter lovforslaget, der på loyal vis implementerer visse dele af EU-direktivpakken "New Deal for Consumers".

Advokatrådet og **SikkerhedsBranchen** bemærker generelt, at det er positivt, at direktivpakken New Deal for Consumers implementeres med henblik på at harmonisere beskyttelsesniveauet for forbrugere i Europa for dermed at fremme den grænseoverskridende handel ved den foreslåede modernisering af visse forbrugerretlige direktiver.

Justitsministeriet har noteret sig høringsparternes generelle bemærkninger til udvalgets lovudkast samt det supplerende lovforslag. Justitsministeriet bemærker, at det fremsatte samlede lovforslag med få ændringer, jf. nedenfor under pkt. 2.3.2, 2.3.4, 2.3.7 og 2.3.8, samt et par tekniske tilpasninger, svarer til udvalgets lovudkast og det supplerende lovforslag.

2.2. Gennemførelsen af moderniseringsdirektivet

2.2.1. Forbrugeraftalelovens anvendelsesområde, herunder formidlingsreglen

Dansk Industri er enig i, at den gældende formidlingsregel bør bevares, og at direktivets øvrige valgmuligheder med hensyn til anvendelsesområdet ikke udnyttes. Dansk Industri bemærker generelt, at de foreslåede ændringer i lovens anvendelsesområde og definitioner herved alene vil være baseret på direktivets krav, f.eks. at lovens anvendelsesområde udvides til de tilfælde, hvor forbrugeren betaler med sine personoplysninger i stedet for med penge. Samtidig vil der så vidt muligt gælde det samme forbrugerftalebegreb på tværs af dansk lovgivning.

Justitsministeriet er enig i udvalgets overvejelser vedrørende forbrugeraftalelovens anvendelsesområde, herunder formidlingsreglen, og lovforslaget er udarbejdet i overensstemmelse hermed.

2.2.2. Generelt om oplysningspligter

Dansk Industri støtter, at udvalgets forslag til ændringer i forbrugeraftalelovens oplysningspligter ved fjernsalg alene følger direktivets krav.

SikkerhedsBranchen anfører generelt, at da forbrugeraftaleloven på flere punkter foreslås ændret i forhold til oplysningsforpligtelser, opfordres der til, at der udarbejdes vejledninger baseret på et klart og ubestridt hjemmelsgrundlag, for at virksomheder kan indrette sig i forventning om overholdelse af forbrugeraftaleloven, også henset til at bødeniveauet samt Forbrugerombudsmandens håndhævelsesbeføjelser skærpes betydeligt.

Justitsministeriet har noteret sig det anførte og bemærker hertil, at ministeriet er enig i, at det er af væsentlig betydning, at de erhvervsdrivendes forpligtelser efter forbrugeraftaleloven beskrives tilstrækkeligt klart og tydeligt af hensyn til de erhvervsdrivendes tilrettelæggelse af deres virksomhed og overholdelse af loven.

Justitsministeriet bemærker imidlertid også, at langt størstedelen af de forpligtelser, som erhvervsdrivende er underlagt efter forbrugeraftaleloven, vedrører eksisterende forpligtelser, som har været gældende, siden forbrugerrettighedsdirektivet blev implementeret i 2014. Både de eksisterende forpligtelser i forbrugerrettighedsdirektivet og de nye forpligtelser, der indføres med moderniseringsdirektivet, skal gennemføres i dansk lovgivning.

Justitsministeriet har desuden noteret sig SikkerhedsBranchens ønske om, at der udarbejdes vejledninger på området.

2.2.3. Oplysningspligt om personaliserede priser

Advokatrådet og **SikkerhedsBranchen** anfører, at indholdet af den foreslåede § 8, stk. 1, nr. 8, hvorefter den erhvervsdrivende skal oplyse om, at prisen – hvis det er relevant – er blevet personaliseret på baggrund af automatiseret beslutningstagning, allerede skal oplyses forbrugeren i henhold til databeskyttelsesforordningens art. 13 (2)(f), idet personaliseringen har en

retsvirkning eller på tilsvarende vis betydeligt påvirker forbrugeren. Med henblik på at undgå inkonsistens i oplysningsforpligtelsen, foreslår Advokatrådet, at det med fordel kunne tilføjes til bestemmelsen, at oplysningsforpligtelsen skal opfyldes som angivet i databeskyttelsesforordningens art. 13 (2)(f).

Det fremgår af præambelbetragtning nr. 45 til moderniseringsdirektivet, at:

”Erhvervsdrivende kan personalisere prisen på deres tilbud til bestemte forbrugere eller bestemte kategorier af forbrugere baseret på automatiseret beslutningstagning og profilering af forbrugerens adfærd, der giver de erhvervsdrivende mulighed for at vurdere forbrugerens købekraft. Forbrugere bør derfor informeres tydeligt, når den pris, de tilbydes, er personaliseret baseret på automatiseret beslutningstagning, så de kan tage højde for de potentielle risici i deres købsbeslutning. Der bør derfor føjes et specifikt oplysningskrav til direktiv 2011/83/EU om, at forbrugeren skal informeres, når prisen er personaliseret på grundlag af automatiseret beslutningstagning. Dette oplysningskrav bør ikke gælde teknikker, såsom »dynamiske« priser eller »realtidspriser«, der involverer en ændring af prisen på en meget fleksibel og hurtig måde som svar på markedsefterspørgslen, når disse teknikker ikke involverer personalisering baseret på automatiseret beslutningstagning. Dette oplysningskrav berører ikke forordning (EU) 2016/679, som bl.a. indeholder bestemmelser om personers ret til ikke at blive udsat for automatiseret beslutningstagning, herunder profilering” (Justitsministeriets understregning).

På denne baggrund finder Justitsministeriet ikke, at direktivet, der også på dette punkt er en totalharmonisering, giver mulighed for at foreslå tilføjelse af en bestemmelse om, at oplysningsforpligtelsen skal opfyldes som angivet i databeskyttelsesforordningens art. 13, stk. 2, litra f. Det bemærkes, at oplysningspligten efter databeskyttelsesforordningen gælder uændret.

2.2.4. Specifikke oplysningspligter for onlinemarkedspladser

Dansk Industri anfører, at ud over de direktivbundne oplysningspligter for online platforme, herunder at udbyderen af en onlinemarkedsplads skal give forbrugeren oplysning om de vigtigste parametre for rangordning af tilbud, og om at varen udbydes af en erhvervsdrivende, har ekspertudvalget foreslået, at onlinemarkedspladsen også skal oplyse om identiteten og hjemsted

på den tredjepart, som tilbyder produktet på onlinemarkedsplads. I forlængelse heraf bemærker Dansk Industri, at selvom der er tale om en dansk særregel, kan Dansk Industri konkret støtte dette forslag. Praksis viser, at der er behov for, at forbrugere er opmærksomme på, hvis de er ved at indgå aftale med en tredjepart fra et land, hvor det kan være vanskeligt for forbrugeren at håndhæve sine rettigheder, herunder i tilfælde af udnyttelse af fortrydelsesretten, misligholdelse fra tredjepartens side, manglende produktsikkerhed, risiko for ulovlige kopivarer mv. Oplysningskravet sikrer, at dette kan indgå i forbrugernes overvejelser forud for aftaleindgåelsen, og at aftalen fravælges, hvis forbrugeren ikke ønsker at løbe risikoen.

Dansk Erhverv anfører ligeledes, at man støtter de supplerende oplysningspligter for online markedspladser af samme årsager som Dansk Industri, og tilføjer, at der ved handel på onlinemarkedspladser ofte er uklarheder for forbrugerne om, hvem de handler med, og hvor aftaleparten hører hjemme. Ofte fremstår det som om at, det er markedspladsen, der er forbrugernes aftalepart eller også har aftaleparten et binavn, der lyder europæisk til trods for, at den sælgende part reelt hører hjemme i Kina. Dansk Erhverv bemærker, at forbrugernes oplysning om den sælgende parts identitet og hjemsted vil medføre, at det er lettere for forbrugerne at håndhæve sine rettigheder. Dansk Erhverv opfordrer til, at en lignende bestemmelse indføres i markedsføringsloven.

Justitsministeriet har noteret sig det anførte og bemærker, at lovforslaget er udarbejdet i overensstemmelse med udvalgets forslag herom. I forhold til Dansk Erhvervs opfordring til, at en lignende bestemmelse indføres i markedsføringsloven, bemærker Justitsministeriet, at markedsføringsloven hører under Erhvervsministeriets ressort.

2.2.5. Dørsalgsforbuddet

Dansk Industri og **Dansk Erhverv** bemærker, at de er enige i, at det eksisterende danske forbud mod dørsalg opretholdes.

SikkerhedsBranchen anfører, at forbuddet mod dørsalg er fastholdt med henvisning til privatlivets fred, dog uden nærmere redegørelse for, hvorledes totalforbuddet er proportionelt sammenholdt med EU-chartrets artikel 7 om ret til respekt for privatliv og familieliv over for retten til at drive virksomhed, jf. samme charters artikel 16. Det bemærkes endvidere, at dørsalg er reguleret i forbrugeraftaleloven, og at udgangspunktet for et forbud mod

dørsalg derfor må være påtænkt forbrugerbeskyttelseshensyn og ikke hensyn til privatlivets fred. SikkerhedsBranchen foreslår derfor, at der foretages en vurdering af, om en tilstrækkelig beskyttelse kunne opnås ved tilladelse til dørsalg forudsat, at forbrugeren ikke på forhånd havde sagt nej tak til dørsalg ved f.eks. anvendelse af Robinsonlisten eller ved anvendelse af andre mitigerende foranstaltninger. Det foreslås derfor nærmere belyst, om andre EU-medlemsstater har valgt at opretholde et totalforbud mod dørsalg, og hvorledes andre EU-medlemsstater har implementeret hensyn til privatlivets fred i forhold til regler om dørsalg.

Justitsministeriet har noteret sig det anførte. I forhold til SikkerhedsBranchens hørings svar bemærker Justitsministeriet, at forbuddet mod dørsalg er en selvstændig dansk regel, der ikke følger af forbrugerrettighedsdirektivet. Reglen blev indført ved ændringen af forbrugeraftaleloven i 1978. Baggrunden herfor var dels hensynet til privatlivets fred, idet uanmodede henvendelser kan anses for en påtrængende og generende salgsform, dels ønsket om at beskytte forbrugeren mod risiko for misbrug og udnyttelse, jf. Folketingstidende 1977-78, tillæg A, spalte 730. Bestemmelsen blev ændret i 2004, hvorefter undtagelserne til forbuddet blev fjernet. Denne ændring var ligeledes begrundet i hensynet til privatlivets fred, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 7559.

Det bemærkes, at Danmark har mulighed for at opretholde reguleringen af uanmodede henvendelser. Adgangen til at rette personlig henvendelse er ikke reguleret af forbrugerrettighedsdirektivet, som tillader medlemsstater at opretholde nationale bestemmelser om spørgsmål, der ikke specifikt er behandlet i direktivet, jf. præambelbetragtning 13. Det bemærkes desuden, at begrænsninger, der er begrundet i respekten for privatlivets fred, også falder uden for anvendelsesområdet af direktivet om urimelig handelspraksis.

Justitsministeriet bemærker, at der hidtil har været bred politisk opbakning bag at opretholde forbuddet mod uanmodede personlige henvendelser, ligesom et enigt udvalg har fundet, at forbuddet bør opretholdes, da hensynet til privatlivets fred fortsat tilsiger, at det skal være forbudt for erhvervsdrivende uanmodet at opsøge forbrugere på deres bopæl. Det bemærkes i den forbindelse, at udvalget har været bredt repræsenteret, herunder både af interessenter på forbrugersiden og på erhvervsiden. Justitsministeriet er enig i udvalgets betragtninger om forbuddet mod uanmodede personlige henvendelser, og det foreslås derfor ikke at ændre på det nuværende forbud.

2.2.6. Fortrydelsesret ved reparationer

Dansk Industri anfører, at direktivet giver mulighed for en mere afbalanceret retsstilling i forhold til den byrdefulde retsstilling, der gælder i dag. Dansk Industri nævner, at der kan være tilfælde, hvor forbrugere kan anmode en håndværker om at udføre en reparation, og så, når reparationen er udført, fortryde købet. Den nuværende retsstilling kan føre til gratis håndværksydelser, hvilket selvsagt er helt urimeligt.

Dansk Industri bemærker, at problemstillingen er anerkendt af hele ekspertudvalget, men flertallet i udvalget mener imidlertid ikke, at den lempelse af reglerne om fortrydelsesret, som er mulig efter direktivet, er tilstrækkelig til helt at fjerne problemet, og derfor er valgmuligheden ikke foreslået udnyttet af flertallet. Dansk Industri er på dette punkt uenig med flertallet og anfører, at ethvert skridt, der kan forbedre en urimelig retsstilling, naturligvis bør udnyttes. Dansk Industri opfordrer regeringen og folketinget til at udnytte direktivets mulighed for at begrænse forbrugernes fortrydelsesret i tilfælde af reparationer, hvor forbrugeren selv specifikt har bedt om et besøg fra den erhvervsdrivende, og hvor reparationen er påbegyndt med forbrugers samtykke.

Dansk Industri bemærker endvidere, at aftaler om reparation ofte indgås mundtligt, og det derfor er uforholdsmæssigt byrdefuldt at kræve, at den erhvervsdrivende skal kunne dokumentere forbrugernes anerkendelse af, at fortrydelsesretten ophører, når reparationen er udført. Selv med en udnyttelse af muligheden i direktivet, vil den erhvervsdrivende stadig skulle kunne dokumentere, at udførelsen af reparationen er påbegyndt med forbrugers forudgående udtrykkelige samtykke og forbrugerbeskyttelseshensynet er derfor allerede fuldt ud varetaget.

BilBranchen anfører, at fortrydelsesretten generelt er problematisk ved aftaler om reparationer. Det gælder f.eks. i de tilfælde, hvor en virksomhed handler i tillid til den indgåede aftale og takker nej til andre opgaver eller hjemtager reservedele eller materialer. Den erhvervsdrivende kan desuden opleve problemer med at ”fylde ordrebogen op”, såfremt aftaler aflyses med kort varsel. BilBranchen anfører, at de forhold, som fortrydelsesretten generelt er indsat for at beskytte forbrugeren imod, ikke er til stede, når forbrugeren selv udtrykkeligt har anmodet den erhvervsdrivende om et besøg med henblik på at udføre reparationen. Fordelen ved at fjerne kravet om, at

den erhvervsdrivende skal opnå forbrugerens anerkendelse af, at fortrydelsesretten ophører, når reparationen er udført, er, at det vil lette den erhvervsdrivendes arbejdsgang, særligt set i lyset af, at det er forbrugeren selv, der har taget initiativ til aftaleindgåelsen.

BilBranchen finder derfor, ligesom udvalgets mindretal, at muligheden i direktivet bør udnyttes. BilBranchen fremhæver, at det kan medføre tab for den erhvervsdrivende og ugrundet berigelse for forbrugeren, at kravene til de erhvervsdrivende er upraktiske og vanskelige at opfylde. Selvom direktivet ikke løser alle de praktiske udfordringer ved fortrydelsesretten i relation til udførte reparationer åbner valgmuligheden for en mere balanceret retsstilling for ikke-hastende reparationer. Der er desuden taget hånd om beskyttelseshensynet til forbrugeren ved, at den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at udførelsen af reparationen er påbegyndt med forbrugers forudgående udtrykkelige samtykke.

Dansk Erhverv anfører, at direktivets valgmulighed bør udnyttes, idet fortrydelsesreglerne passer meget dårligt på situationen med reparationsydelser, da et udført reparationsarbejde ikke kan leveres tilbage på samme måde som en vare. En udnyttelse af valgmuligheden vil ikke løse alle problemer, men det vil være et skridt i den rigtige retning.

SMVdanmark bemærker, at problemstillingen bør imødekommes ved at anvende direktivets muligheder, også selvom direktivet formentlig ikke løser problemstillingen fuldt ud. SMVdanmark henviser i øvrigt til sin argumentation som gengivet i udvalgets delbetænkning II, s. 105, hvoraf fremgår, at SMVdanmark støtter en udnyttelse af muligheden ud fra den betragtning, at den afgørende forudsætning for forbrugers fortrydelsesret – overraskelsesmomentet – ikke er til stede, når forbrugeren udtrykkeligt har anmodet den erhvervsdrivende om at udføre reparationen. De nuværende regler kan give forbrugeren en urimelig mulighed for at spekulere i at bestille reparationsarbejder for derefter at fortryde dem.

Moderniseringsdirektivet giver mulighed for ved reparationsarbejder at fjerne kravet i forbrugeraftalelovens § 18, stk. 2, nr. 2, om, at den erhvervsdrivende skal opnå forbrugerens anerkendelse af, at fortrydelsesretten ophører, når reparationen er fuldt udført. Den erhvervsdrivende skal fortsat opnå forbrugerens udtrykkelige samtykke til at reparationen påbegyndes, og fortrydelsesretten vil fortsat først bortfalde, når reparationen er fuldt ud-

ført. Valgmuligheden ændrer desuden heller ikke ved, at den erhvervsdrivende har pligt til at oplyse om fortrydelsesretten og udlevere de krævede oplysninger på et varigt medium.

Udnyttelse af valgmuligheden vil alene have betydning for ikke-hastende reparationsarbejder, da hastende reparationsarbejder generelt er undtaget fortrydelsesretten, jf. forbrugeraftalelovens § 18, stk. 2, nr. 8, som ikke ændres med moderniseringsdirektivet.

Udvalget har anført, at fortrydelsesretten er byrdefuld for erhvervsdrivende, når en ydelse ikke kan tilbagegives, som tilfældet er ved reparationer, da det kan medføre tab for den erhvervsdrivende. Ved aftaler om reparationer vil de momenter ved aftaleindgåelsen, som normalt begrunder, at der er en fortrydelsesret, heller ikke i samme omfang være til stede. De krav, der følger af forbrugeraftalelovens § 18, stk. 2, nr. 2, kan desuden være upraktiske, særligt da aftaler om reparationer ofte indgås mundtligt.

Et flertal i udvalget finder imidlertid ikke tilstrækkeligt grundlag for, at valgmuligheden udnyttes. Flertallet lægger vægt på, at kravet bidrager til at sikre, at forbrugeren får understreget, at forbrugeren ikke kan fortryde arbejdet, når reparationen er fuldt udført. Man bør desuden ikke ændre i en forbrugerbeskyttende regel som denne, hvis det ikke løser en væsentlig praktisk problemstilling.

Justitsministeriet er enig med udvalgets flertal. Justitsministeriet bemærker, at moderniseringsdirektivets valgmulighed i dette tilfælde er begrænset. De praktiske problemer, som opstår som følge af fortrydelsesretten i dette tilfælde, vil således ikke blive løst ved, at man udnytter valgmuligheden og fjerner kravet om, at forbrugeren skal anerkende, at fortrydelsesretten ophører, når arbejdet er fuldt udført. På den baggrund finder Justitsministeriet ikke, at der er grundlag for at udnytte en mulighed, der vil forringe forbrugerbeskyttelsen.

2.2.7. Sanktioner

2.2.7.1. Udvidelse af sanktionsområdet i forbrugeraftaleloven

Dansk Erhverv anfører, at de er tilfredse med, at et flertal i udvalget foreslår, at det alene er de bestemmelser, der ikke allerede er civilretligt sankti-

oneret, der nu sanktioneres med muligheden for at give bøder til de erhvervsdrivende. Dansk Erhverv finder det dog problematisk at strafbelægge bestemmelser, der er uklare, og hvor der dermed kan være tvivl for de erhvervsdrivende om, hvor meget eller hvor lidt, der skal til for at opfylde den pågældende bestemmelse. Dansk Erhverv nævner forbrugeraftalelovens § 8, stk. 1, nr. 8, hvor der skal oplyses om betaling, levering, opfyldelse, det tidspunkt, den erhvervsdrivende forpligter sig til at levere varen eller yde tjenesteydelsen, og, hvor det er relevant, den erhvervsdrivendes praksis for klagebehandling. Det anføres, at det ikke klart fremgår af bestemmelsen, hvor detaljeret disse oplysninger skal gives, og de erhvervsdrivende efterlades derfor i en usikker situation, hvor de risikerer markante bøder, hvis de ikke gør det rigtigt.

Dansk Industri deler udvalgets vurdering af, at Danmark både som følge af åbningskrivelsen og moderniseringsdirektivet er forpligtet til på visse områder at indføre yderligere strafsanktionering. Dansk Industri mener, at Danmark naturligvis skal overholde sine EU-retlige forpligtelser og sikre en effektiv sanktionering af EU-reglerne. Dansk Industri støtter, at Danmark indfører sanktioner for overtrædelse af de EU-regler, som udvalget har identificeret mangler sanktionering i dansk ret i dag. Dansk Industri deler vurderingen hos udvalgets flertal af på hvilke områder, Danmark er nødt til at indføre eller skærpe sanktioneringen, og på hvilke områder der allerede er tilstrækkelig sanktionering. Dansk Industri tillægger det desuden værdi, at udvalgets delbetænkning II oplister de kriterier, der skal være opfyldt, før en strafbelagt bestemmelse kan give en bøde, herunder at hvis den erhvervsdrivende var i undskyldelig uvidenhed eller misforståelse om de relevante retsregler, kan det udgøre en formildende omstændighed.

SMVdanmark tilslutter sig udvalgets forslag om at indføre straf på de områder, hvor der består en EU-retlig forpligtelse hertil.

Justitsministeriet har noteret sig det anførte og bemærker hertil, at Justitsministeriet er enig i, at det er væsentligt, at indholdet og rækkevidden af de omhandlende forpligtelser, som foreslås strafbelagt, er udformet så klart som overhovedet muligt. Justitsministeriet er imidlertid også af den opfattelse – i lighed med udvalgets vurdering – at Danmark er forpligtet til at indføre markant yderligere strafsanktionering for de rettigheder, som forbrugerne er tillagt efter forbrugeraftaleloven. Dette gør sig også gældende for § 8, stk. 1, nr. 8, i forbrugeraftaleloven, som i det væsentlige er usanktioneret i dansk ret.

Det bemærkes, at visse bestemmelser har givet anledning til mere specifikke overvejelser i udvalget, herunder om evt. betænkeligheder ved at indføre strafansvar for overtrædelse af bestemmelserne, jf. Delbetænkning II (1577/2021) om gennemførelse af visse dele af direktivpakken New Deal for Consumers, s. 126-145. Justitsministeriet er enig i udvalgets overvejelser angående de specifikke bestemmelser, herunder i udvalgets overvejelser om § 8, stk. 1, nr. 8.

Justitsministeriet bemærker i den forbindelse, at forbrugerrettighedsdirektivet sætter rammerne for, hvad der kan fremgå af bemærkningerne, og hvor uddybende disse kan være. Som følge heraf er der ikke adgang til at ændre indholdet af de nævnte forpligtelser – heller ikke i de tilfælde, hvor den nærmere rækkevidde af forpligtelserne på visse punkter kan være forbundet med uklarhed. Justitsministeriet bemærker i den forbindelse, at det er EU-Domstolen, der i sidste ende fortolker EU-retten.

2.2.7.1.1. Forbrugerftalelovens § 8, stk. 1, nr. 10 og 11 om oplysningspligt vedr. fortrydelsesret

Dansk Industri deler Justitsministeriets og ekspertudvalgets enstemmige vurdering af, at Danmark både som følge af åbningsskrivelsen og moderniseringsdirektivet er forpligtet til på visse områder af indføre yderligere strafsanktionering for at leve op til EU-kravene. Dansk Industri bemærker særligt, at de er enige i, at forslaget om strafsanktionering af forbrugerftalelovens § 8, stk. 1, nr. 10 og 11, sanktioneres med bøde. Det anføres endvidere, at en civilretlig sanktion vil være en uforholdsmæssig dansk særregel, hvorefter forbrugeren også i disse tilfælde ville få en fortrydelsesret. Det vil desuden stride imod forbrugerrettighedsdirektivets totalharmoniseringskarakter.

SMVdanmark tilslutter sig flertallet i udvalgets indstilling om, at der ikke er behov for en civilretlig sanktion ved overtrædelse af § 8, stk. 1, nr. 10 og 11. Det vil være uhensigtsmæssigt, hvis det straffes hårdere at undlade at oplyse om, at der ikke er fortrydelsesret end at undlade at oplyse om, at forbrugeren har en fortrydelsesret.

Forbrugerrådet Tænk anfører, at en overtrædelse af forbrugerftalelovens § 8, stk. 1, nr. 10 og 11, ud over den foreslåede strafsanktionering også bør

straffes civilretligt. Civilretlig sanktionering vil have en væsentlig betydning for forbedring af forbrugerbeskyttelsen. Der foreslås en civilretlig sanktionering i form af, at forbrugeren tildeles en 14 dages fortrydelsesret, som forbrugeren ellers ikke har. Baggrunden for forslaget fra Forbrugerrådet Tænk er, at der er tale om væsentlige oplysninger for forbrugers købsbeslutning, herunder om der er en fortrydelsesret eller ej, hvorfor Forbrugerrådet Tænk finder, at det er rimeligt og mere effektivt, at forbrugeren har en fortrydelsesret, såfremt den erhvervsdrivende ikke har oplyst, at købet er omfattet af undtagelsen, jf. forbrugeraftalelovens § 8, stk. 1, nr. 10, eller hvornår forbrugeren mister sin fortrydelsesret, jf. forbrugeraftalelovens § 8, stk. 1, nr. 11.

Det følger af forbrugeraftalelovens § 8, stk. 1, nr. 10 og 11, at den erhvervsdrivende skal oplyse om, at forbrugeren ikke kan gøre fortrydelsesretten gældende, hvis fortrydelsesretten ikke finder anvendelse (nr. 10), samt under hvilke omstændigheder forbrugeren mister sin fortrydelsesret (nr. 11).

Det er udvalgets vurdering, at forbrugeraftalelovens § 8, stk. 1, nr. 10 og 11, på nuværende tidspunkt ikke er sanktioneret på en måde, der lever op til moderniseringsdirektivets sanktionsbestemmelse. Udvalget foreslår derfor, at bestemmelserne strafsanktioneres, blandt andet med henvisning til forbrugeraftalelovens § 8, stk. 1, nr. 9, som omhandler oplysning om eksistensen af en fortrydelsesret, og som allerede er strafsanktioneret.

I forhold til muligheden for i tillæg hertil at indføre en civilretlige sanktion for den erhvervsdrivendes manglende overholdelse af forbrugeraftalelovens § 8, stk. 1, nr. 10 og 11, er det udvalgsflertallets opfattelse, at bødesanktionering udgør en tilstrækkelig effektiv sanktionering af bestemmelserne. Det vil desuden resultere i en uhensigtsmæssig retstilstand, hvis manglende oplysning om, at der er en fortrydelsesret, strafsanktioneres, mens manglende oplysning om, at der ikke er fortrydelsesret, både sanktioneres med bøde, og at forbrugeren tildeles en fortrydelsesret.

Justitsministeriet er enig med flertallet i udvalget om dette punkt, og lovforslaget er udarbejdet i overensstemmelse hermed.

2.2.7.1.2. Forbrugeraftalelovens § 12 om pligten til at gentage visse oplysninger umiddelbart inden bestilling afgives

Forbrugerrådet Tænk bemærker om forbrugeraftalelovens § 12 om oplysninger ved fjernsalg, at den civile sanktionering ikke er tilstrækkelig effektiv, hvorfor det foreslås, at der indføres en strafsanktionering for overtrædelse af forpligtelsen i forbrugeraftalelovens § 12. Strafsanktionering vil have en væsentlig betydning for forbedring af forbrugerbeskyttelsen. Oplysningerne som nævnt i forbrugeraftalelovens § 12 er væsentlige for forbrugers købsbeslutning og gør forbrugeren i stand til fuldt ud at læse og forstå de vigtigste elementer i aftalen.

SMVdanmark tilslutter sig flertallet i udvalgets indstilling om ikke at indføre straf for overtrædelse af forbrugeraftalelovens § 12, idet den civile sanktion er tilstrækkelig.

Forbrugeraftalelovens § 12 fastsætter, at en række oplysninger skal angives igen umiddelbart før aftalens indgåelse, samt at den erhvervsdrivende skal gøre forbrugeren opmærksom på, at denne påtager sig en betalingsforpligtelse. Såfremt den erhvervsdrivende ikke overholder bestemmelsen, vil forbrugeren ikke være bundet af aftalen. Der knytter sig dermed en streng civilretlig sanktion til bestemmelsen.

Justitsministeriet bemærker, at ved udvalgets vurdering af, hvilke bestemmelser der foreslås strafbelagt med gennemførelsen af moderniseringsdirektivet, er det inddraget i overvejelserne, om en bestemmelse allerede er tilstrækkeligt sanktioneret, herunder ved en civilretlig sanktion. Det har været udvalgets vurdering, at forbrugeraftalelovens § 12 er tilstrækkeligt sanktioneret. Justitsministeriet er enig med udvalget i disse overvejelser.

Det vil desuden resultere i en u hensigtsmæssig retsstilling, såfremt bestemmelsen strafsanktioneres, dels da det vil resultere i dobbeltstraf for de oplysningspligter, som er nævnt i bestemmelsen, og som også selvstændigt er strafsanktioneret, dels da det for så vidt angår de oplysningspligter, som ikke er selvstændigt sanktioneret, vil medføre, at den erhvervsdrivende ikke kan straffes med bøde, hvis den erhvervsdrivende ikke iagttager forpligtelserne forud for aftaleindgåelse, men vil kunne straffes med bøde, hvis den erhvervsdrivende ikke giver oplysningerne en ekstra gang umiddelbart før aftalens indgåelse.

2.2.7.2. Den erhvervsdrivendes anvendelse af urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler efter aftaleloven strafbelægges

Dansk Industri støtter, at EU-kravet om yderligere sanktionering af overtrædelser af direktivet om urimelige kontraktvilkår – ud over de eksisterende civilretlige sanktioner – mest hensigtsmæssigt gennemføres ved at indføre bødesanktionering frem for indførelse af f.eks. godtgørelser til de enkelte forbrugere, som ville ligge meget fjernt fra det eksisterende danske sanktions- og erstatningsretlige system. Dansk industri tilslutter sig endvidere udvalgets konkrete forslag til model – en kombination af en påbudsmodel og en definitionsmodel – der både tager hensyn til en effektiv håndhævelse og til de erhvervsdrivendes retssikkerhed. Modellen forekommer egnet til målrettet at ramme dem, som bevidst overtræder loven.

SMVDanmark tilslutter sig, at der for at sikre korrekt direktivimplementering, indføres strafsanktion for overtrædelse af reglerne om anvendelse af urimelige standardvilkår, og bemærker, at anvendelse af påbuds- og definitionsmodellen kan tilsluttes, idet det vil være muligt at straffe erhvervsdrivende, der standardmæssigt anvender klart urimelige vilkår uden, at der skal udstedes et påbud først.

Det bemærkes, at udvalget har foreslået, at begge muligheder for at begrænse strafansvar efter direktivet, nærmere bestemt påbudsmodellen og definitionsmodellen, anvendes. Udvalget har som begrundelse herfor bl.a. anført, at det vil sikre den mest effektive håndhævelse at kombinere påbudsmodellen og definitionsmodellen, idet svaghederne ved påbudsmodellen i et vist omfang opvejes af styrkerne ved definitionsmodellen og omvendt. Der henvises i øvrigt til delbetænkning II (nr. 1577/2021), s. 149-158. Justitsministeriet er enig med udvalget i, at det er hensigtsmæssigt at anvende begge muligheder for at begrænse strafansvaret af de årsager, som er angivet af udvalget.

Udvalgets forslag til ændring af markedsføringslovens § 32, stk. 2 (klarhedskriteriet), og til indsættelse af et nyt stk. 7 i markedsføringsloven § 37 (påbudsmodellen), vil skulle gennemføres af Erhvervsministeriet ved en ændring af markedsføringsloven. Denne del af udvalgets forslag er således ikke en del af nærværende lovforslag. Erhvervsministeriet har oplyst, at ministeriet fremsætter et lovforslag om ændring af markedsføringsloven, hvor udvalgets forslag foreslås gennemført ved en ændring af markedsføringslovens § 32, stk. 2, og indførelse af § 37, stk. 8.

2.2.7.3. Udmålingsbestemmelserne for udbredte overtrædelser og overtrædelser med EU-dimension

Dansk Industri og **SMVDanmark** tilslutter sig udvalgets betragtning om, at der ikke er grundlag for at udnytte direktivets valgmulighed med hensyn til at fastsætte et højere bødemaksimum end 4 pct. af den erhvervsdrivendes omsætning i de relevante lande – og højest 2 mio. euro, hvis oplysninger om den erhvervsdrivendes omsætning ikke er tilgængelig.

Dansk Erhverv finder, at bøder på 4 pct. af en virksomheds omsætning er urimelig, idet overskudsgraden i Danmark i detailhandlen ligger på mellem 1,5 pct. og 2,5 pct. Dansk Erhverv tilslutter sig derfor udvalgets oplæg, hvorefter der alene benyttes omsætningsbestemte maksimumbøder for udbredte lovovertrædelser. Dansk Erhverv bemærker endvidere, at det er domstolene, der skal udmåle bøderne, og at udmålingen ikke bør sættes på formel.

SikkerhedsBranchen anfører, at med den foreslåede formulering, og de tilhørende bemærkninger til lovforslagets bødemodeller, forhøjes bødeniveauet betydeligt med henvisning til, at det gældende bødeniveau ikke har en tilstrækkelig præventiv effekt. Dette ses imidlertid ikke dokumenteret. Derimod må det formodes, at Forbrugerombudsmandens nuværende praksis i forhold til udstedelse af pressemeddelelser ved påståede overtrædelser og politianmeldelser, allerede har en så væsentlig præventiv effekt for de fleste virksomheder, at anvendelsen af pressemeddelelser i sig selv er retssikkerhedsmæssig betænkelig, idet pressemeddelelserne meget detaljeret beskriver påståede forhold, som endnu ikke er pådømt af domstolene, og hvortil virksomhederne mediemæssigt har svært ved at forsvare sig. I forhold til overtrædelse af markedsføringslovens § 37, stk. 6, litra b og c, er der i databeskyttelsesforordningens artikel 83, jf. databeskyttelseslovens § 41, stk. 3, derudover allerede hjemmel til at anvende et bødeniveau på op til 4 pct. af virksomhedens samlede globale omsætning. Endelig anfører SikkerhedsBranchen, at en fastholdelse af en national bødemodel i forhold til overtrædelse af markedsføringslovens § 10 og forbrugeraftalelovens § 4, stk. 1, som foreslået, vil indebære uklarhed i forhold til evt. EU-retlig domstolspraksis vedrørende overtrædelse af ePrivacy-direktivet, databeskyttelsesforordningen og senere præcisering fra Datatilsynet, Rigspolitiet og Rigsadvokaten i forhold til egne bødemodeller, samt det europæiske databeskyttelsesråd. SikkerhedsBranchen foreslår på denne baggrund, at det nærmere belyses, hvorledes bødemodellerne i forhold til ePrivacy og databeskyttelsesforordningen kan afstemmes i forhold til klarhed og retssikkerhed.

Justitsministeriet bemærker ift. høringssvaret fra Dansk Erhverv, at den foreslåede udmålingsbestemmelse for såkaldte udbredte overtrædelser og udbredte overtrædelser med EU-dimension, er udtryk for en minimumsimplementering af den ramme, som moderniseringsdirektivet indfører for fastsættelse af bøder ved disse typer af overtrædelser. Den konkrete udmåling af bøden vil inden for det foreslåede maksimum bero på domstolenes vurdering i de enkelte tilfælde og under hensyn til straffelovens regler om straffastsættelse.

Justitsministeriet bemærker ift. høringssvaret fra SikkerhedsBranchen, at bødeniveauerne på de hhv. 4 pct. af omsætningen i de berørte lande og 2 mio. euro, der foreslås indført på Justitsministeriets område – dvs. for overtrædelser af forbrugeraftaleloven og aftaleloven – alene foreslås indført for såkaldte udbredte overtrædelser eller overtrædelser med en EU-dimension. Reglerne er udtryk for en tekstnær implementering af den strafferamme, som indføres med moderniseringsdirektivet. Bestemmelserne herom indsættes i direktivet om urimelige kontraktvilkårs artikel 8 b, stk. 4, og forbrugerrettighedsdirektivets artikel 24, stk. 3, og medfører, at medlemsstaterne skal indføre regler om omsætningsbaserede maksimumsbøder på minimum 4 pct. som håndhævelsesforanstaltning. I de tilfælde, hvor oplysninger om sælgerens eller leverandørens årlige omsætning ikke er tilgængelige, skal maksimumbødestørrelsen være mindst 2 mio. euro. Der er således tale om minimumsimplementering.

Justitsministeriet bemærker derudover, at SikkerhedsBranchen henviser til implementering af bødeudmålingsregler i markedsføringsloven, som hører under Erhvervsministeriets ressort, herunder § 37, stk. 6, litra b og c, og § 10. For så vidt angår de ændringer af markedsføringsloven, som foreslås af udvalget, bemærkes det, at de vil blive implementeret af Erhvervsministeriet i forbindelse med en ændring af markedsføringsloven.

2.2.7.3.1. Den erhvervsdrivendes omsætning på verdensplan

Forbrugerrådet Tænk bemærker, at direktivets valgmulighed med hensyn til, at der skal lægges vægt på den erhvervsdrivendes omsætning på verdensplan, bør udnyttes. Udnyttelse af valgmuligheden vil have en væsentlig betydning for forbedring af forbrugerbeskyttelsen. Forbrugerrådet bemærker, at det vil sikre, at bøden er mærkbar for de store virksomheder med en stor omsætning på verdensplan, og derved vil bødestørrelsen være mere lige og

mærkbar for både globale og lokale erhvervsdrivende. Dette vil endvidere være i tråd med, hvordan overtrædelse af GDPR strafsanktioneres.

Dansk Industri og SMVDanmark anfører, at der ikke er grundlag for at fravige direktivets udgangspunkt om, at det er omsætningen i de berørte EU-medlemsstater, som er afgørende for 4 pct. loftet og dermed ikke omsætning på verdensplan.

Justitsministeriet bemærker, at udvalgets flertal har anbefalet, at bødeloftet skal baseres på den erhvervsdrivendes omsætning i de berørte medlemslande. Direktivet tillader, at medlemsstater kan fastsætte, at bøden i stedet skal baseres på den erhvervsdrivendes omsætning på verdensplan.

Flertallet i udvalget anfører, at såfremt direktivets valgmulighed udnyttes på dette område, vil der være tale om overimplementering. Med direktivets udgangspunkt og den foreslåede ordning, får domstolene mulighed for at idømme betydelige bøder, herunder for en række overtrædelser, der ikke tidligere har været straffebelagt i dansk ret. Det er desuden flertallets holdning, at det er et rimeligt kriterium, at det er omsætningen i de lande, hvor forbrugere har været berørt af overtrædelsen, der er afgørende for bødeudmålingen, samt at det er usikkert om en udnyttelse af valgmuligheden i praksis vil føre til højere bøder, da mange erhvervsdrivende er organiseret som selvstændige juridiske personer i de respektive lande og derfor ikke har en omsætning på verdensplan.

Justitsministeriet er enig i flertallets bemærkninger, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

2.2.7.4. Tilsyn og håndhævelse

Advokatrådet og SikkerhedsBranchen bemærker, at hvor der i implementeringen overlades yderligere håndhævelsesbeføjelser til Forbrugerombudsmanden, bør håndhævelsesbeføjelser således alene kunne udnyttes på baggrund af et klart hjemmelsgrundlag, som fremhæver den konkrete ulovlighed af en overtrædelse, samt hvor hjemmelsgrundlaget for den konkrete overtrædelse klart og tydeligt kan udledes via reference til EU-retten, dansk lovgivning eller retspraksis. Det anføres, at implementeringen af direktivpakken ikke blot skal være i overensstemmelse med det EU-retlige grundprincip om proportionalitet, principperne i EU chartret om grundlæggende rettigheder om legalitet og proportionalitet mellem lovovertrædelse og straf.

Implementeringen skal endvidere være i overensstemmelse med det strafferetlige legalitetsprincip.

Advokatrådet anfører, at det er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt og udgør en disproportional implementering i strid med EU-rettens principper, at justitsministeren, efter indstilling fra Forbrugerombudsmanden, foreslår beføjelser til at fastsætte regler om kvalificering af standardvilkår som værende ugyldige med den deraf afledte effekt, og at Forbrugerombudsmanden herefter kan udstede bøde til erhvervsdrivende på dette grundlag, jf. aftalelovens § 38 f. Advokatrådet anfører endelig, at med denne metodiske tilgang tilsidesættes ikke blot legalitetsprincippet i straffelovens § 1, men den lovgivende og dømmende magt delegeres i væsentligt omfang til justitsministeren og Forbrugerombudsmanden i fællesskab.

Advokatrådet bemærker endvidere, at med den foreslåede formulering af forbrugerftalelovens § 33 a, omfattes også i et vist omfang tilsyn med aktiviteter omfattet af databeskyttelsesforordningen, hvor Datatilsynet er tilsynsmyndighed, og hvor f.eks. Forbrugerombudsmanden vil kunne påse overholdelse af oplysningsforpligtelser underlagt databeskyttelsesforordningen. I lighed med det dobbelte tilsynsførelse vedrørende uønsket markedsføring, hvor både Forbrugerombudsmanden og Datatilsynet er tilsynsmyndighed, foreslår Advokatrådet, for at skabe retssikkerhedsmæssig klarhed, at det tilføjes bestemmelsen, at tilsyn ikke vedrører overholdelse af databeskyttelsesforordningen. SikkerhedsBranchen anfører tilsvarende i deres høringssvar.

Justitsministeriet har noteret sig det anførte. Det bemærkes, at der med lovforslaget alene lægges op til at straffe for nærmere definerede overtrædelser. De bestemmelser, som vil blive strafbelagt, udspringer af direktivbestemmelser, som skal implementeres i dansk ret. Den nærmere rækkevidde af de enkelte forpligtelser fremgår således af direktiverne, hvilket sætter rammerne for den nationale gennemførelse og fortolkning. Justitsministeriet bemærker, at det er EU-Domstolen, der i sidste ende fortolker EU-retten. Det bemærkes, at visse bestemmelser har givet anledning til mere specifikke overvejelser i udvalget, herunder om evt. betænkeligheder ved at indføre strafansvar for overtrædelse af bestemmelserne, jf. Delbetænkning II (1577/2021) om gennemførelse af visse dele af direktivpakken New Deal for Consumers, s. 126-145. Justitsministeriet er enig i udvalgets overvejelser angående de specifikke bestemmelser.

Det bemærkes, at de almindelige strafferetlige principper finder anvendelse ved eventuelle straffesager. Det betyder, at det skal foreligge klarhed med hensyn til, at den foretagne handling er omfattet af den strafbare bestemmelse.

Det følger desuden af moderniseringsdirektivet, at medlemsstaterne skal indføre bødestraf ved såkaldte udbredte overtrædelser og overtrædelser med EU-dimension. I andre tilfælde, herunder for overtrædelser, der alene finder sted i Danmark, er det muligt at anvende andre sanktionsformer, f.eks. ugyldighedsvirkninger. Det er udvalgets holdning, at det vil skabe en uhensigtsmæssig og uklar retsstilling, hvis én type overtrædelser (udbredte overtrædelser og overtrædelser med EU-dimension) kan straffes med bøde, mens det ikke er tilfældet for de rene nationale overtrædelser. Det strafferetlige værn bør ikke afhænge af, om den erhvervsdrivende også har krænkelse af forbrugerrettigheder i andre EU-lande. Justitsministeriet er enig med udvalget i disse overvejelser.

For så vidt angår den foreslåede model for straf for urimelige aftalevilkår, bemærker Justitsministeriet, at denne model er udformet således, at direktivets muligheder for at begrænse strafansvaret udnyttes til fulde med det formål at sikre et tilstrækkeligt klart gerningsindhold, som lever op til det danske legalitetsprincip, og sikre de erhvervsdrivende mulighed for at indrette sig efter loven. Udvalget har desuden ved overvejelserne om definitionsmodellen anført, at ved at kræve, at der skal foreligge en indstilling fra Forbrugerombudsmanden, som er uafhængig i sine aktiviteter, angående hvilke standardvilkår der er grundlag for at strafsanktionere, før ministeren kan udstede regler herom, afgrænses ministerens beføjelse. Ministeren skal desuden foretage en selvstændig vurdering af grundlaget og behovet for at fastsætte strafansvar for et givent standardvilkår. Det er desuden forudsat i bemyndigelsesbestemmelsen, at alene vilkår, som er klart urimelige at anvende, vil kunne strafsanktioneres i medfør af bemyndigelsen. I medfør af legalitetsprincippet i straffelovens § 1, er det således en betingelse, at det fremgår klart i hvilke tilfælde, der kan ifaldes strafansvar. På den baggrund vurderer Justitsministeriet, at den foreslåede sanktionering lever op til både EU-rettens regler og principper om proportionalitet og legalitet samt det danske legalitetsprincip i straffelovens § 1.

For så vidt angår Advokatrådets bemærkninger om dobbelt tilsynsførelse, bemærker Justitsministeriet, at der med lovforslaget ikke lægges op til at

ændre Forbrugerombudsmandens kompetence. Indsættelsen af § 33 a i forbrugerftaleloven udgør således alene en kodificering af allerede gældende ret, idet Forbrugerombudsmanden også hidtil har ført tilsyn med forbrugerftaleloven. Der er desuden ikke tilsigtet ændringer i Datatilsynets kompetence.

2.2.7.4.1. Klarhedskriteriet i markedsføringsloven

Advokatrådet har endvidere bemærket ift. markedsføringslovens § 32, stk. 2, som foreslås ændret, således, at ”klarhedskriteriet” fjernes, at klarhedskriteriet indebærer, at der foreligger en klar retsstilling, hvor der ikke er tvivl om fortolkning af regelgrundlaget, fordi loven eller retsteorien er klar på området. Ved den foreslåede ændring af markedsføringslovens § 32, stk. 2, bliver Forbrugerombudsmandens adgang til at meddele påbud udvidet. Advokatrådet har peget på, at med Forbrugerombudsmandens nuværende praksis indeholdende pressemeddelelse af påbud og politianmeldelser, samt det skærpende forhold, at bødestraf for overtrædelse af forbrugerftaleloven foreslås fastsat til op til 4 pct. af den erhvervsdrivendes årlige omsætning, vil den foreslåede udvidelse af § 32, stk. 2, efter Advokatrådets opfattelse udvide Forbrugerombudsmandens beføjelser så betragteligt – på et retssikkerhedsmæssigt svagt grundlag – at det de facto vil udgøre en uforholdsmæssig implementering i strid med EU-rettens principper.

SikkerhedsBranchen har i sit svar en enslydende bemærkning vedrørende den foreslåede ændring af markedsføringslovens § 32, stk. 2, og håndhævelse af § 38 e og f, som foreslås indsat i aftaleloven.

Justitsministeriet bemærker, at det har været centralt for udvalgets overvejelser, at sanktioneringen af urimelige kontraktvilkår lever op til moderniseringsdirektivets krav om, at denne skal være effektiv, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning. Udvalget har derfor spurgt Forbrugerombudsmanden om erfaringerne med påbudsmodellen som håndhævelsesredskab. Forbrugerombudsmanden har peget på, at klarhedskriteriet væsentligt begrænser anvendelsesområdet for Forbrugerombudsmandens kompetence – navnlig i forhold til nye salgsformer og vilkår, hvor der endnu ikke foreligger praksis fra domstolene. Den foreslåede ændring af markedsføringslovens § 32, stk. 2, hvormed klarhedskriteriet fjernes, har således til formål at sikre Forbrugerombudsmanden bedre muligheder for at gribe tidligt ind over for anvendelsen af urimelige kontraktvilkår.

Justitsministeriet bemærker i øvrigt, at den foreslåede strafferamme på 4 pct. af den erhvervsdrivendes årlige omsætning, alene gælder ved udmåling af bøder i sager, hvor overtrædelsen kan skade de kollektive interesser for forbrugere i mindst to andre medlemsstater ud over Danmark – såkaldte udbredte overtrædelser eller overtrædelser med en EU-dimension, jf. den foreslåede markedsføringslovens § 37, stk. 7, forbrugeraftalelovens § 34, stk. 4, og aftalelovens § 38 f, stk. 2. Dette forslag er en konsekvens af, at moderniseringsdirektivet indfører en minimumsharmonisering af den ramme, inden for hvilken bøder skal kunne fastsættes for såkaldte udbredte overtrædelser og overtrædelser med en EU-dimension. Der er alene krav om, at reglerne om maksimumsbøder skal gælde for denne type af overtrædelser. Udvalget har hverken foreslået at udnytte moderniseringsdirektivets mulighed for at fastsætte en højere strafferamme (f.eks. 8 pct. af den erhvervsdrivendes omsætning) eller at reglerne om maksimumsbøder også skal finde anvendelse ved nationale overtrædelser. Justitsministeriet er enig i denne vurdering og mener, at der med den foreslåede løsning sikres en korrekt og tydelig implementering, som samtidig ikke går videre, end hvad der kræves efter moderniseringsdirektivet.

For så vidt angår de foreslåede ændringer af markedsføringsloven, bemærkes det, at markedsføringsloven hører under Erhvervsministeriets ressort, hvorfor disse ændringer ikke er en del af det af Justitsministeriet fremsatte lovforslag. Forslag til ændring af markedsføringslovens § 32, stk. 2, vil i stedet blive fremsat af Erhvervsministeriet som en del af et forslag om ændring af markedsføringsloven.

2.3. Ændringer, der ikke vedrører gennemførelsen af moderniseringsdirektivet

2.3.1. Definition af handelsmæssig garanti

Dansk Energi og **Dansk Fjernvarme** henviser til den foreslåede nye § 3, nr. 7, og bemærker som noget væsentligt, at reklamer aldrig vil indeholde en fuld teknisk specifikation. Følgelig finder Dansk Energi og Dansk Fjernvarme det rimeligt at antage, at bestemmelsen kun finder anvendelse i de tilfælde, hvor der er tale om ukorrekte eller decideret misvisende oplysninger i reklamer.

Dansk Industri anfører, at beskrivelsen af gældende ret efter markedsføringsloven forekommer baseret på en forældet lov, da nogle af de omtalte regler i markedsføringsloven ikke længere eksisterer. Derudover synes der at være forældede paragrafhenvisninger både til den nuværende markedsføringslov og den nuværende forbrugeraftalelov. Dansk Industri gør opmærksom på, at den foreslåede definition er urimelig svær at læse, og at der bør gøres et forsøg på at gøre definitionen letlæselig, da den foreslåede bestemmelse i sin nuværende affattelse, selvom denne kopierer direktivets definition, ikke tilgodeser hensynet til en klar retstilstand. Det er Dansk Industris opfattelse, at hensynet til tydelighed bør vægtes højere end formel korrekthed.

Justitsministeriet har noteret sig bemærkningerne til den foreslåede § 3, nr. 7, som med det fremsatte lovforslag bliver § 3, nr. 18, jf. den foreslåede § 1, nr. 8. Justitsministeriet bemærker hertil, at den foreslåede bestemmelse i forbrugeraftalelovens § 3, nr. 18, er tilsvarende forbrugerrettighedsdirektivets definition af handelsmæssig garanti, jf. direktivets artikel 2, nr. 14, og i øvrigt svarer til den definition af begrebet, der følger af bemærkningerne til den gældende forbrugeraftalelov. Definitionen er desuden tilsvarende den definition, der følger af den ændring af købeloven, der blev vedtaget ved lov nr. 1173 af 8. juni 2021, som implementerer varedirektivet og direktivet om digitalt indhold.

Justitsministeriet bemærker, at visse henvisninger i bemærkningerne til bestemmelsen ved en fejl har været forældede i det lovforslag, der blev sendt i høring. Disse henvisninger er opdateret i det fremsatte lovforslag.

Justitsministeriet bemærker desuden, at forbrugerrettighedsdirektivet er et totalharmoniseringsdirektiv, og at direktivteksten og præambelbetragtningerne derfor udgør rammerne for, hvad der kan beskrives i bemærkningerne, herunder om der kan angives eksempler på tilfælde, der er omfattet af direktivets bestemmelser.

Det beskrives ikke nærmere i direktivet, hvorledes bestemmelsen bør fortolkes, ligesom der ikke i præambelbetragtningerne gives eksempler på tilfælde, hvor bestemmelsen finder anvendelse. Det betyder, at der generelt må udvises varsomhed med f.eks. at angive eksempler eller anlægge fortolkninger af direktivet i øvrigt, der ikke fremgår af direktivet, da det i sidste ende er EU-Domstolen, der fortolker EU-retten.

2.3.2. Samtykke ved modtagelsen af varer eller udførelsen af tjenesteydelser uden forudgående anmodning

Dansk Erhverv foreslår, at bestemmelsens ordlyd ændres fra ”manglende respons” til enten ”manglende svar” eller ”manglende reaktion”.

Dansk Industri erklærer sig enig med lovbemærkningerne til bestemmelsen, hvorefter det følger af en almindelig sproglig fortolkning af den eksisterende § 6 i forbrugerftaleloven, at forbrugeren ikke kan anses for at have samtykket til leveringen, hvis forbrugeren ikke reagerer på en uanmodet levering. Dansk Industri bemærker, at den foreslåede tilføjelse ikke medfører nogen realitetsforskel, og at der ikke sker nogen skade ved at lave tilføjelsen. Dansk Industri mener dog grundlæggende, at tilføjelsen er unødvendig.

Dansk Energi ønsker bekræftet, at tilføjelsen af 3. pkt. i forbrugerftalelovens § 6 ikke tilsidesætter gældende regler på el- og gasområdet. Desuden tilkendegiver Dansk Energi, at det er fint, at en erhvervsdrivende, herunder en elleverandør, når denne uden forudgående accept tilmelder og påbegynder leverance til en forbruger, ikke kan kræve betaling for den uanmodede leverance. Dansk Energi mener dog, at eventuelle regler i sektorlovgivningen bør gå forud for forbrugerftaleloven ved forhold omfattet af sektorlovgivningen.

Dansk Fjernvarme henviser til, at bestemmelsen får konsekvenser for levering af fjernvarme. En forbruger bliver således ikke bundet af en uanmodet leverance eller aftale, hvis denne ikke reagerer på modtagelsen af en sådan. I henhold til leveringsbetingelserne for fjernvarme kan en fjernvarmekunde opsig sin aftale med fjernvarmeselskabet med kun otte dages varsel, og som udgangspunkt indgår en ny ejer eller lejer i aftaleforholdet med fjernvarmeselskabet, hvilket sker ved et velkomstbrev til ejeren eller lejeren. Dansk Fjernvarme henviser til, at fjernvarmeselskabet ikke ophører med at levere fjernvarme til ejendommen, selvom der ikke umiddelbart er et samtykke om levering fra en ny kunde. Hvis den foreslåede bestemmelse skal gælde for fjernvarme, skal fristen for opsigelse af aftalen forlænges væsentligt fra de nugældende otte dage. Hvis der ikke er en ny kunde, medfører dette både tidsmæssige og økonomiske omkostninger for fjernvarmeselskabet og økonomiske omkostninger for en efterfølgende ny kunde.

Justitsministeriet har noteret sig Dansk Erhvervs høringssvar og bemærker hertil, at Justitsministeriet på baggrund af høringssvaret og henset til det

overordnede formål om at understøtte forbrugerbeskyttelsen, herunder blandt andet ved at sikre en klar og gennemsækelig retsstilling for forbrugeren, har ændret bestemmelsens ordlyd i overensstemmelse med forslaget i høringssvaret. Det fremgår således nu af lovforslaget, at manglende reaktion fra forbrugeren efter modtagelsen af varer eller udførelsen af tjenesteydelser uden forudgående anmodning ikke medfører, at forbrugeren forpligtes til at betale vederlag for det leverede.

I forhold til høringssvarene fra Dansk Energi og Dansk Fjernvarme kan Justitsministeriet henvise til, at den foreslåede tilføjelse af 3. pkt. – ligesom det er blevet påpeget i høringssvaret fra Dansk Industri – ikke medfører en ændring i anvendelsen af bestemmelsen, da retsfølgen efter det foreslåede 3. pkt. allerede følger af en almindelig sproglig fortolkning af den nugældende forbrugerftalelovs § 6. Der tilsigtes således ikke en materiel ændring af retstilstanden, og allerede gældende sektorspecifikke regler berøres ikke af tilføjelsen af § 6, 3. pkt., i forbrugerftaleloven.

2.3.3. Udlevering af bekræftelse på forbrugers udtrykkelige samtykke

Dansk Industri anmoder af hensyn til retlig klarhed om en tydeliggørelse af, hvori forskellen består i praksis.

Danske Medier tilslutter sig den foreslåede ændring af forbrugerftalelovens § 13, stk. 2, 2. pkt. Danske Medier er enig i, at denne ændring er i tråd med direktivets ordlyd, og finder, at ændringen rammer den rette balance mellem hensynet til forbrugerbeskyttelse og hensynet til den erhvervsdrivende. Ændringen vil gavne retssikkerheden, og en bekræftelse efter bestemmelsen vil kunne fremgå af den ordrebekræftelse, der fremsendes, når forbrugeren har indgået en aftale, hvorved der gives afkald på fortrydelsesretten ved leveringen af det digitale indhold.

Justitsministeriet bemærker, at det er vurderet hensigtsmæssigt at ændre kravet i § 10, stk. 2, 2. pkt., og § 13, stk. 2, 2. pkt., fra, at den erhvervsdrivende skal udlevere en kopi af samtykket til, at den erhvervsdrivende skal udlevere en bekræftelse af samtykket, idet "bekræftelse" stemmer bedre overens med ordlyden i forbrugerrettighedsdirektivet og forbrugerftalelovens § 25.

I forbindelse med gennemførelsen af moderniseringsdirektivet overvejede udvalget, om der knytter sig tvivl eller praktiske problemstillinger til bestemmelsen, som det er muligt og hensigtsmæssigt at adressere i tilknytning til et forslag om strafsanktionering af § 13, stk. 2.

Udvalget anfører i den forbindelse, at aftaler om digitalt indhold normalt indgås elektronisk, hvilket gør det vanskeligt at udlevere en kopi af forbrugersens samtykke, sådan som ordlyden lægger op til. Henset til, at Justitsministeriet ved udvalgsarbejdet har oplyst udvalget om, at man vil overveje en ændring af bestemmelsen i forbindelse med gennemførelsen af moderniseringsdirektivet, finder udvalget dog, at der ikke er afgørende betænkelighed ved at strafbelægge bestemmelsen, jf. Delbetænkning II (1577/2021) om gennemførelse af visse dele af direktivpakken New Deal for Consumers, s. 143-144. Det bemærkes, at den foreslåede ændring således ikke er en del af gennemførelsen af moderniseringsdirektivet, men at Justitsministeriets tilkendegivelse omkring ændringen til udvalget har været inddraget i udvalgets overvejelser om, hvorvidt bestemmelsen bør strafbelægges.

På baggrund heraf er det Justitsministeriets holdning, at det er hensigtsmæssigt at ændre de to bestemmelser.

Da forbrugerrettighedsdirektivet er et totalharmoniseringsdirektiv, sætter direktivteksten og præambelbetragtningerne rammerne for, hvad der kan skrives i bemærkningerne, og hvor uddybende disse kan være. Det betyder bl.a., at der skal udvises varsomhed med f.eks. at indsætte eksempler i bemærkningerne. Det er i sidste ende EU-Domstolen, der fortolker EU-retten, og det råderum, som Danmark har for at præcisere eventuelle uklarheder i direktivet, er således begrænset. Det bemærkes, at forbrugerrettighedsdirektivet ikke nærmere definerer, hvad der skal forstås ved begrebet "bekræftelse".

2.3.4. Oplysning om forudsætningerne for klage

Dansk Energi er af den opfattelse, at ændringen har begrænset betydning i praksis, og Dansk Energi ønsker bekræftet, at der med ændringen skal oplyses, såfremt særlige forhold gør sig gældende i forhold til forbrugers mulighed for klage.

Dansk Fjernvarme ønsker det uddybet nærmere, hvordan "forudsætningerne" for klage skal forstås.

Dansk Industri anfører, at oplysningspligten efter den gældende § 8, stk. 1, nr. 22, er klart afgrænset. Efter Dansk Industris opfattelse er det ikke tilsvarende klart, hvad der nærmere ligger i den nye forpligtelse efter den foreslåede bestemmelse, idet det fremhæves, at lovbemærkningerne alene giver en begrænset vejledning herom. Dansk Industri opfordrer til en tydeliggørelse af den handlepligt, der er indeholdt i bestemmelsen.

I forbindelse med gennemførelsen af moderniseringsdirektivet overvejede udvalget, om der knytter sig tvivl eller praktiske problemstillinger til bestemmelsen, som det er muligt og hensigtsmæssigt at adressere i tilknytning til et forslag om strafsanktionering af § 8, stk. 1, nr. 22.

Udvalget fremhæver i den forbindelse uoverensstemmelsen mellem ordlyden i forbrugeraftaleloven og i forbrugerrettighedsdirektivet. Henset til, at Justitsministeriet ved udvalgsarbejdet har oplyst udvalget om, at man vil overveje en ændring af bestemmelsen i forbindelse med gennemførelsen af moderniseringsdirektivet, finder udvalget dog, at der ikke er afgørende betænkelighed ved at strafbelægge bestemmelsen, jf. Delbetænkning II (1577/2021) om gennemførelse af visse dele af direktivpakken New Deal for Consumers, s. 136-138. Den foreslåede ændring er således ikke en del af gennemførelsen af moderniseringsdirektivet, men Justitsministeriets tilkendegivelse omkring ændringen til udvalget har været inddraget i udvalgets overvejelser om, hvorvidt bestemmelsen bør strafbelægges.

Justitsministeriet kan desuden henvise til, at det fremgår af udvalgets betænkning, at hovedindholdet i bestemmelsen – uanset ordlydsforskellen mellem forbrugerrettighedsdirektivet og forbrugeraftaleloven – må antages at være, at forbrugeren forud for aftaleindgåelsen skal oplyses om, at der er et klageorgan, som forbrugeren kan gå til, hvis der måtte opstå tvister i anledning af aftaleforholdet. Det må endvidere antages, at der ikke gælder et krav om, at den erhvervsdrivende særskilt skal gøre forbrugeren opmærksom på, hvordan klageorganet nærmere behandler klager, klagebetingelser og lignende forhold, hvis den erhvervsdrivende orienterer forbrugeren om, at sådanne oplysninger findes på klageorganets hjemmeside og f.eks. indsætter et link til denne hjemmeside, jf. Delbetænkning II (1577/2021) om gennemførelse af visse dele af direktivpakken New Deal for Consumers, s. 138.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser angående oplysningsforpligtelsens omfang. På baggrund af de modtagne høringsvar, er

ovenstående uddybning desuden tilføjet i lovforslagets almindelige bemærkninger.

2.3.5. "Ordre med betalingsforpligtelse" eller lignende ved aktivering af knap eller tilsvarende funktion

Dansk Energi forholder sig uforstående over for lovforslagets tilføjelse af et nyt stk. 2 ved aftaler indgået ved elektroniske midler efter § 12, hvorefter betalingsforpligtelser, der indebærer aktivering af en knap eller tilsvarende funktion på let læselig måde skal være mærket "ordre med betalingsforpligtelse" eller lignende. Det uddybes, at det allerede fremgår af § 8, stk. 1, nr. 6, at blandt andet samlede udgifter pr. afregningsperiode skal fremgå tydeligt, hvilket Dansk Energi finder tilstrækkeligt som oplysning af forbrugeren om, hvad denne forpligter sig til.

Dansk Fjernvarme henviser til, at fjernvarmeselskabernes kunder indgår løbende abonnementsaftaler med varierende betalingsforhold, og at betingelserne for betaling fremgår klart af leveringsbestemmelserne. Derfor står Dansk Fjernvarme uforstående over for en "bekræftknap", da det vil være et unødvendigt og fordyrende krav for kunderne.

Dansk Industri anerkender, at forbrugerrettighedsdirektivets artikel 8, stk. 2, 2. led, fastsætter en pligt som den, der implementeres i den foreslåede § 12, stk. 2, i forbrugeraftaleloven. Dansk Industri bemærker samtidig, at det forekommer upraktisk med en knap med så langt et navn, og derfor forudses det, at der i praksis vil være behov for en præcisering af, hvad der ligger i "eller lignende" i lovudkastets formulering. Afklaringen heraf bemærkes at være særdeles vigtig for virksomhedernes retssikkerhed, da overtrædelse af bestemmelsen samtidig underlægges en meget hård civilretlig sanktion, hvorefter forbrugeren ikke er bundet af aftalen, jf. den foreslåede § 12, stk. 3, i forbrugeraftaleloven. Dansk Industri mener, at forpligtelsen eksempelvis vil være opfyldt, hvis det umiddelbart inden en knap, hvorpå der står "KØB", er tydeliggjort, at ved tryk på "KØB"-knappen indgår forbrugeren en aftale med en betalingsforpligtelse. Dansk Industri anerkender, at en præcisering af lovbemærkningerne er underlagt den begrænsning, at der er tale om implementering af et EU-direktiv, men Dansk Industri ønsker at rejse opmærksomhed om problematikken.

Dansk Industri anfører desuden, at den nye § 12, stk. 3, i forbrugeraftaleloven udgør en fejlimplementering af forbrugerrettighedsdirektivets artikel 8,

stk. 2. Fejlimplementeringen består ifølge Dansk Industri i, at den nuværende § 12, stk. 2, ikke, som EU-direktivet ellers gør, sonderer mellem de to forskellige oplysningspligter, som den erhvervsdrivende er underlagt i § 12, stk. 1. Dansk Industri henviser til, at denne betragtning også er understøttet i den juridiske litteratur. Dansk Industri opfordrer til, at den danske særregel, som er opstået på grund af den fejlagtige direktivimplementering, fjernes inden fremsættelse i Folketinget, og at dette kan ske ved at lave en mindre ændring i den foreslåede nye § 12, stk. 3.

Danske Medier anfører under henvisning til retsvirkningerne af forbruger-aftalelovens § 12, stk. 1, afgørelser fra Forbrugerklagenævnet og konkrete udtalelser fra Forbrugerombudsmanden, at retstilstanden er ganske klar. Den foreslåede tilføjelse af stk. 2 forekommer at være unødvendig. Danske Medier tager dog til efterretningen, at ændringen sker for at efterkomme EU-Kommissionens åbningskrivelse af 11. oktober 2017. Danske Medier opfordrer til, at der ikke anlægges en for restriktiv fortolkning af de formuleringer, der er tilladt efter bestemmelsen, men at der i stedet kan tages hensyn til, om ordlyden og opsætningen medfører, at forbrugeren ikke kan være i tvivl om, at vedkommendes bestilling af en vare eller ydelse modsvarer af en betaling. Danske Medier finder det nyttigt, hvis der angives eksempler i lovbemærkninger og/eller i vejledninger og udtalelser fra Forbrugerombudsmanden.

Justitsministeriet bemærker, at den foreslåede § 12, stk. 2, implementerer forbrugerrettighedsdirektivets artikel 8, stk. 2, 2. afsnit, og foreslås tilføjet på baggrund af en åbningskrivelse fra EU-Kommissionen.

Justitsministeriet bemærker samtidig, at det foreslåede indhold af § 12, stk. 2, hidtil har fremgået af bemærkningerne til § 12, stk. 1, i overensstemmelse med dansk lovgivningstradition, jf. Folketingstidende 2013-14, A, L39 som fremsat, s. 141. Der er med tilføjelsen af det nye § 12, stk. 2, således ikke tiltænkt en ændring af gældende ret.

Det bemærkes i den forbindelse, at Forbrugerombudsmanden har behandlet kravet i en vejledning til web-shops ved navn Net-tjek. Det bemærkes desuden, at EU-Kommissionen i sin vejledning til forbrugerrettighedsdirektivet har nævnt udtryk såsom "køb nu", "betal nu" eller "bekræft køb", som udtryk, der vil opfylde kravet. Omvendt er det mindre sandsynligt at udtryk såsom "tilmeld", "bekræft" eller "bestil nu" samt unødigt lange sætninger, der slører budskabet om en betalingsforpligtelse, vil opfylde kravet, jf. EU-

Kommissionens vejledning vedrørende forbrugerrettighedsdirektivet, juni 2014, s. 35.

For så vidt angår Dansk Industris bemærkning om fejlimplementering forstår Justitsministeriet det således, at Dansk Industri henviser til den nuværende formulering af bestemmelsen, som blev indsat i forbrugeraftaleloven ved gennemførelsen af forbrugerrettighedsdirektivet. Det følger heraf, at både tilsidesættelsen af § 12, stk. 1, 1. pkt., hvorefter det er et krav, at det er klart og tydeligt angivet, at forbrugeren påtager sig en betalingsforpligtelse, samt tilsidesættelsen af § 12, stk. 1, 2. pkt., hvorefter den erhvervsdrivende klart og tydeligt skal gøre forbrugeren opmærksom på en række nærmere specificerede oplysninger umiddelbart før forbrugeren afgiver sin bestilling, er civilretligt sanktioneret, jf. § 12, stk. 2 (som bliver stk. 3). Der er således knyttet ugyldighedsvirkninger til begge krav.

Justitsministeriet bemærker, at denne civilretlige sanktionering har været ét af udvalgets argumenter imod, at bestemmelsen skal sanktioneres med straf i forbindelse med gennemførelsen af moderniseringsdirektivet, jf. Delbetænkning II (1577/2021) om gennemførelse af visse dele af direktivpakken New Deal for Consumers, s. 142. Af samme årsag finder Justitsministeriet ikke, at der er grundlag for at ændre bestemmelsen.

2.3.6. Betaling af beløb på grundlag af markedsværdien ved urimelig høj pris i aftalen ved tilbagetræden fra en tjenesteydelsesaftale

Dansk Energi ønsker en uddybning af begrebet ”urimelig høj pris”, ligesom der efterspørges en vejledning om, hvordan Justitsministeriet forstår og påtænker at fastsætte denne.

Dansk Fjernvarme henviser til, at det er meget omkostningstungt at etablere fjernvarme til en ejendom, og at en udtræden fra en etableret fjernvarme er reguleret i leveringsbestemmelserne og/eller i selskabets vedtægter. Etablering af fjernvarme forudsætter en længere dialog mellem kunden og fjernvarmeselskabet. Dansk Fjernvarme anfører, at bestemmelsen i sin helhed er et eksempel på, at bestemmelsen ikke er brugbar på området, når levering kræver en større investering.

Justitsministeriet bemærker, at § 25, stk. 2, implementerer forbrugerrettighedsdirektivets artikel 14, stk. 3. Den foreslåede ændring har baggrund i den åbningskrivelse, Danmark har modtaget fra EU-Kommissionen.

Justitsministeriet bemærker samtidig, at den foreslåede tilføjelse til § 25, stk. 2, hidtil har fremgået af bemærkningerne til bestemmelsen, jf. Folketings Tidende 2013-14, A, L39 som fremsat, s. 159. Der er således ikke til tænkt en ændring af gældende ret.

Da forbrugerrettighedsdirektivet er et totalharmoniseringsdirektiv, sætter direktivteksten og præambelbetragtningerne rammerne for, hvad der kan skrives i bemærkningerne, og hvor uddybende disse kan være. Det betyder bl.a., at der skal udvises varsomhed med f.eks. at indsætte eksempler i bemærkningerne. Det er i sidste ende EU-Domstolen, der fortolker EU-retten, og det råderum, som Danmark har for at præcisere eventuelle uklarheder i direktivet, er således begrænset. Det bemærkes, at forbrugerrettighedsdirektivet ikke nærmere definerer, hvad der skal forstås ved urimelig høj pris. Det vil således i sidste ende være op til domstolene at vurdere, om der i det konkrete tilfælde er tale om en urimelig høj pris.

2.3.7. Lettere adgang til at opsigte aftaler om løbende levering af varer eller tjenesteydelser

Dansk Energi bakker grundlæggende op om, at det må sikres, at det ikke må være sværere at opsigte aftaler end at indgå sådanne, og at der ikke lægges tekniske hindringer i vejen for opsigelse. Dansk Energi påpeger dog vigtigheden af, at forbrugere oplyses om og forstår implikationerne af en opsigelse, hvilket ofte kræver dialog og nærmere vejledning. Der fremhæves en situation i medfør af sektorspecifik lovgivning, hvorefter en forbrugers opsigelse af en leveringsaftale medfører en række konsekvenser, som forbrugeren efter opsigelsen skal tage stilling til, da forbrugeren ellers igen vil være forpligtet af en ny leveringsaftale. Situationen kan tænkes at forekomme både i situationer, hvor forbrugeren selv ejer sit målepunkt, og hvor forbrugeren er lejer. Dansk Energi ønsker det i lyset af den nævnte situation sikret, at en opsigelsesadgang efter § 28 a på det samme medie eller tekniske platform, som aftalen er indgået på, indføres under hensyntagen til behovet for at give forbrugeren information om forudsætningerne for en opsigelse. Dansk Energi henviser til, at dette eksempelvis kan ske ved udfyldning af en formular på mediet eller den tekniske platform, hvor udbyderen kan gøre kunden opmærksom på vigtige forhold i forbindelse med en opsigelse af en aftale eller et abonnement.

Dansk Erhverv er af den opfattelse, at bestemmelsen er overflødig, og at den ikke forbedrer forbrugernes retsstilling. Dansk Erhverv er ikke bekendt med, at det i praksis er et problem for forbrugere at finde ud af at opsiges en aftale. De fleste forbrugere ringer eller sender en e-mail, hvis de ønsker at opsiges en løbende aftale, og der har i praksis været enkelte tilfælde, hvor erhvervsdrivende har bestemt, at en aftale skal opsiges på en bestemt måde, eksempelvis telefonisk. I medfør af almindelige aftaleretlige regler og Forbrugerombudsmandens praksis er en opsigelse gyldig, uanset hvordan den gives. Vilkår, hvorefter en aftale kun kan opsiges på en bestemt måde, vil ofte være i strid med god markedsføringsskik, og vilkåret vil oftest være urimeligt efter aftalelovens regler. Dansk Erhverv henviser til, at e-handelslovens § 7 sikrer, at en udbyder af informationssamfundstjenester på forsiden eller højst et klik fra forsiden skal give oplysninger om den erhvervsdrivendes kontaktoplysninger. Hvis der indgås en fjernsalgsaftale eller en aftale uden for fast forretningssted, vil den erhvervsdrivende efter forbrugeraftaleloven også være forpligtet til på et varigt medium at give de kontaktoplysninger, der er nødvendige for at kunne kommunikere med den erhvervsdrivende, herunder for at opsiges aftalen. Desuden mener Dansk Erhverv, at bestemmelsen er upraktisk og byrdefuld, da aftaler f.eks. kan være indgået via handelsplatforme, hvor den erhvervsdrivende ikke vil være i stand til at sikre, at den foreslåede mulighed for at afgive en opsigelse af aftalen er til stede. Det skal i den forbindelse tages i betragtning, at der er tale om en rent dansk regel, hvorfor der ikke kan forventes at være forståelse fra udenlandske platformes side for at indføre en sådan mulighed, hvilke i værste fald kan betyde, at danske virksomheder vil være afskåret fra at benytte sådanne platforme til salg af deres varer og ydelser. Endelig mener Dansk Erhverv, at bestemmelsen ud fra et forbrugersynspunkt er uhensigtsmæssig, da den ikke sikrer forbrugere bevis for deres opsigelse.

Dansk Fjernvarme henviser til, at fjernvarmekunder allerede i dag kan opsiges deres aftale om levering af fjernvarme samme sted, som aftalen er blevet indgået. Dette er reguleret ved de særlige leveringsbestemmelser, og det giver ikke anledning til udfordringer, når en aftale opsiges på grund af flytning. Dansk Fjernvarme henviser til, at en kunde, der ønsker at udtræde af fjernvarmeselskabet og ikke længere vil have varme, vil have været i en længere forudgående dialog med den erhvervsdrivende, da installationerne skal fjernes. Leveringsbestemmelserne indeholder bestemmelser for udtrædelse.

Dansk Industri støtter forslaget formål om, at der skal være let adgang til at opsige løbende forbrugeraftaler. Det konstateres samtidig, at der er tale om en dansk særregel, hvorfor kravene til, at reglen er nødvendig og er udformet proportionalt og hensigtsmæssigt, skærpes. Dansk Industri savner i den forbindelse, at lovforslaget oplyser om, hvilke mindstekrav til adgangen til at opsige løbende forbrugeraftaler, der kan udledes efter andre regler end forbrugeraftaleloven. Endvidere savnes en præcisering af, hvad der nærmere skal forstås ved ”samme medie eller tekniske platform” med henblik på at vurdere, hvor fleksibelt forslaget er. Efter Dansk Industris opfattelse bør det overvejes, om reglen bør udformes som en retlig standard, der svarer til selve beskyttelseshensynet.

Danske Medier kan tilslutte sig, at det ikke må være en udfordring for forbrugeren at opsige en aftale, og finder det rimeligt, at forbrugeren skal kunne sende en opsigelse på samme medie og/eller kommunikationsform, som aftalen i sin tid blev indgået på. I praksis vil den erhvervsdrivende også give forbrugeren mulighed for at opsige aftalen på andre medier eller tekniske platforme, hvis forbrugeren foretrækker dette, hvilket Danske Medier finder positivt fortsat at anvende som mulighed. Desuden finder Danske Medier, at det bør være i overensstemmelse med forbrugeraftaleloven, at en virksomhed generelt opfordrer kunderne til at anvende virksomhedens selvbetjeningsløsninger til at opsige en aftale.

Forbrugerombudsmanden anfører, at det kan udgøre et urimeligt aftalevilkår, hvis den erhvervsdrivende stiller krav om, at opsigelse skal ske på en bestemt måde. Forbrugerombudsmanden foreslår, at dette fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen. Endvidere anbefaler Forbrugerombudsmanden, at den erhvervsdrivendes overtrædelse af bestemmelsen straffes med bøde. Det skal ske for at skabe et øget fokus hos de erhvervsdrivende på at overholde bestemmelsen, og for at opnå en reel præventiv effekt samt under hensyntagen til, at Forbrugerombudsmanden ikke sjældent modtager klager herover, og at bestemmelsen er klar.

Det er Justitsministeriets vurdering, at hensynet til forbrugerbeskyttelsen tilsiger, at det sikres, at forbrugeren har en nem adgang til at opsige abonnementer. Ved at indsætte en ny bestemmelse i forbrugeraftaleloven, hvorefter det kræves, at den erhvervsdrivende sikrer, at aftaler om løbende levering af varer eller tjenesteydelser skal kunne opsiges på samme medie eller tekniske platform, som aftalen er indgået på, sikres et højt niveau af forbru-

gerbeskyttelse. Det er forventningen, at bestemmelsen vil ramme de erhvervsdrivende, som for egen vindings skyld spekulerer i at gøre det besværligt for forbrugere at opsig deres abonnement.

Justitsministeriet har noteret sig Dansk Erhverv, Dansk Industri og Forbrugerombudsmadens bemærkninger om krav til opsigelse i andre regelsæt, herunder markedsføringsloven, og bemærker hertil, at Justitsministeriet på baggrund af høringssvarene og henset til det overordnede formål om at understøtte forbrugerbeskyttelsen, herunder blandt andet ved at sikre en klar og gennemsælgelig retsstilling for forbrugeren, har tilføjet bemærkninger om de almindelige aftaleretlige regler og markedsføringslovens anvendelse i bemærkningerne til bestemmelsen.

For så vidt angår Forbrugerombudsmandens forslag om, at den erhvervsdrivendes overtrædelse af bestemmelsen skal straffes med bøde, bemærker Justitsministeriet, at det er vurderingen, at effekten af bestemmelsen bør afventes, herunder om der er behov for strafsanktionering, før der tages yderligere skridt til at indføre mulighed for at pålægge straf. Det bemærkes i den forbindelse, at en opsigelse, som forbrugeren fremsender på samme medie eller tekniske platform, som aftalen er indgået på, skal anses for at være en gyldig opsigelse. Det gælder uanset, om den erhvervsdrivende har anført, at opsigelse skal ske på anden måde. Bestemmelsen er desuden omfattet af Forbrugerombudsmandens tilsyn. Tilsynet føres efter markedsføringslovens regler.

2.3.8. Tilsidesættelse af urimelige aftalevilkår

Forbrugerombudsmanden anfører, at det foreslåede stk. 2 tilføjer yderligere kompleksitet til reglerne, da det ikke umiddelbart kan udledes, at retsvirkningen ved anvendelse af urimelige aftalevilkår i ikke individuelt forhandlede forbrugerftaler altid skal være fuldstændig tilsidesættelse. Under henvisning til, at det drejer sig om civilretlige regler, hvor forbrugere som udgangspunkt selv skal påberåbe sig deres rettigheder over for deres aftalspartner, er det vigtigt, at reglerne er så letforståelige som muligt og ikke kan give anledning til unødigt tvivl om bestemmelsens retsvirkninger. Forbrugerombudsmanden foreslår derfor, at der i forlængelse af den foreslåede affattelse af bestemmelsen tilføjes, at vilkåret ikke ændres eller tilsidesættes delvist, ”men skal tilsidesættes helt”.

Justitsministeriet har noteret sig Forbrugerombudsmadens høringssvar og bemærker hertil, at Justitsministeriet på baggrund af høringssvaret og henset til det overordnede formål om at understøtte forbrugerbeskyttelsen, herunder blandt andet ved at sikre en klar og gennemskelig retsstilling for forbrugeren, har ændret bestemmelsens ordlyd i overensstemmelse med forslaget i høringssvaret.

2.4. Lovforslagets forhold til særlovgivning

Dansk Energi ønsker bekræftet, at der med ændringen til forbrugeraftaleloven ikke sker en tilsidesættelse af gældende regler i sektorspecifik lovgivning på el- og gasmarkedet. Dansk Energi ønsker det i øvrigt bekræftet, at lovforslaget umiddelbart er uden implikationer for lovgivningen på el- og gasmarkedet.

Dansk Fjernvarme er af den opfattelse, at forbrugeraftaleloven ikke gælder for aftaler om levering af fjernvarme, da alene fjernvarme leveret på aftalebasis er reguleret af forbrugerrettighedsdirektivet, jf. direktivets artikel 3. Der gælder en sektorlovgivning, og der gælder også branchevejledninger, der regulerer aftaleforholdet til fjernvarmekunderne. Derfor forventer Dansk Fjernvarme, at alene sektorlovgivningen og branchevejledningerne fortsat vil være gældende ud fra princippet om "lex specialis". Desuden henviser Dansk Fjernvarme til, at levering af fjernvarme er offentligt reguleret, og at levering af fjernvarme forudsætter et af kommunale myndigheder godkendt projektforslag, og derfor er der ikke tale om et almindeligt forbrugeraftaleretligt forhold. Dansk Fjernvarme er af den opfattelse, at levering af fjernvarme i Danmark ikke sker på aftalebasis og henviser til, at direktivets øvrige bestemmelser eller præambelbetragtninger ikke giver noget fortolkningsbidrag til, hvornår en forsyning sker på "aftalebasis", jf. direktivets artikel 3. Af forarbejderne til forbrugeraftaleloven af 2014 fremgår det imidlertid, at Justitsministeriet umiddelbart har vurderet, at leveringer i henhold til en lovreguleret forsyningsforpligtelse ikke er omfattet af direktivet. Til understøttelse af, at en lovreguleret forsyningspligt ikke er omfattet af direktivet, henviser Dansk Fjernvarme til projektbekendtgørelsens § 8, stk. 1, og varmforsyningslovens § 20 d.

Dansk Fjernvarme anfører ligeledes, at den danske fjernvarmebranche ikke er omfattet af direktivet, da fjernvarmebranchen i Danmark har forsyningspligt, og der er ikke mulighed for leverance af fjernvarme fra andre end den forsyningspligtige leverandører. Dansk Fjernvarme bemærker, at

levering af fjernvarme er offentlig reguleret, og der derfor ikke er tale om et almindeligt forbrugerretligt forhold. Dansk Fjernvarme henviser til forbrugerrettighedsdirektivet, hvorefter direktivet bl.a. finder anvendelse på aftaler om forsyning af vand, gas, elektricitet eller fjernvarme, herunder fra offentlige myndigheder, for så vidt forsyningen sker på aftalebasis. Det bemærkes herom, at direktivets anvendelsesområde ikke omfatter fjernvarme med forsyningspligt.

Dansk Vand- og Spildevandsforening henviser til, at der på samme måde som anført af Dansk Fjernvarme også er en omfattende offentlig regulering af forsyningsforholdene for de danske vand- og spildevandsforsyninger. Denne sektorlovgivning samt myndighedsgodkendte leveringsvilkår anser Dansk Vand- og Spildevandsforening for at være ”lex specialis” på området for vand- og spildevandsforsyninger.

Justitsministeriet har noteret sig tilkendegivelserne om lovforslagets forhold til sektorspecifik lovgivning. Justitsministeriet bemærker hertil, at lovforslaget ikke ændrer på anvendelsesområdet for sektorspecifik lovgivning.

3. Lovforslaget

I forhold til udvalgets lovudkast, der har været sendt i høring, er der alene foretaget almindelige lovtekniske tilpasninger og præciseringer i det fremsatte lovforslag.

I forhold til det supplerende lovudkast, der har været sendt i høring, er der i det fremsatte lovforslag navnlig foretaget følgende ændringer:

I forslaget til forbrugeraftalelovens § 6, 3. pkt., er ”manglende respons” ændret til ”manglende reaktion”.

I forslaget til aftalelovens § 38 c, stk. 2, fremgår det nu udtrykkeligt af bestemmelsen, at et urimeligt aftalevilkår, som ikke har været genstand for individuel forhandling, skal tilsidesættes helt. Vilkåret kan derfor ikke ændres eller tilsidesættes delvist.

Herudover er der foretaget almindelige lovtekniske tilpasninger og præciseringer, og bemærkningerne til lovudkastet er visse steder tilrettet.